

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Calderón, 36.

Representació Administrativa á Barcelona

Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	2 rals al mes.
Fora.	8 " trimestre.
Un número sol.	0'20 ptas.
Anuncis á preus convencionals.	

FONDA SIMON

Cuyna á la verdadera catalana; bonas habitacions pera famílias y particulars; molta natedat y economía.

Espartería, 6 y Vidriería, 12

(BORN VELL). - BARCELONA

Aquesta casa fá 62 anys que dona diariament la sopa als pobres

Ganga. - Un billar pera vendrer,
- junt ab tots los utensillis.

Reuneix totas las condiciones.

Pera informes: En la impremta d' aquest periódich.

Gran Café y Restaurant Colon.-Barcelona

Cuberts á 2'50 ptas. á escullir 3 plats de la carta (ó 4 sense escullir), 3 postres. pa y ví.

També s' admeten abonos á preus ventatjosos.

Servey esmeradíssim.

DEL NOSTRE CARTULARI INTIM

Lo "Chauvinisme" francés y 'l "patrioterismo" espanyol

Sr. D. Antoni de P. Capmany

Molt estimat amic: Reflexionant he estat aquestos dias sobre la immensitat de las desdixas nostras, ab ocasió de la aparatosa visita feta pel Tzar de Russia á la vehina nació francesa.

Tota aquella faramalla de telegramas y correspondencias explicant-nos lo frenétich entussiasme ab que dit soberá fou rebut á París, tot aquell abrumador davassall de noticias detallantnos l' inverissimil luxu y prodigalitat d' obsequis que se li tributavan, de moment me feren acudir als llabis la rialleta irónica del *sprit fort* que á tot arreu hi troba motiu pera esbravarhi l' excepticisme que caracteriza la nostra época.

Alló de que una nació eminentment republicana, després d' haver derruït tronos de reys y emperadors pera aixecarhi sobre sas despulles la soberania nacional vestida ab los arreus de la República, nos surtis á última hora engrescada devant d' un dels pochs autòcratas que encara restan en lo mon; alló de que 'ls mes encarnisats enemichs de las formas de govern monárquicas anessin á prestar acatament á la gerarquia de son august hoste, y nó ceremoniosament pera seguir al peu de la lletra las fórmulas convencionals de la etiqueta, sinó expontáneament y ab dalit de admiradors y de devots; alló de que fins un Ajuntament com lo de París de color marcadament radical y socialista, se cregués en lo cas d' haver de tributar fèrvents agasatjos al representant potser mes genuí de l' autoritarisme que ell ab tanta sanya combat cada dia y cada hora; alló de que 'ls elements conservadors catòlics, tranzigint ab lo caracter de desidencia que representa devant de l' Iglesia la personalitat mes alta, 'l Pontífice d' una secta per ella condemnada, li tributessin també 'ls corresponents honors fins al punt de complimentar als forasters várias de las primeras autoritats relligiosas de la vehina nació; tota aquesta série de aparents claudieacions en los principis mes fermament sostinguts per part de tots los elements constitutius de la Fransa, francament me feu abocar de prompte als llabis un somris de mofeta indiferentisme, considerant reduhit tot aquell famós espectacle al de una ridicula comedia que ab pretensions de drama sério desempenyavan nostres vehins en lo gran escenari que te per teló de boca 'ls Pirineus.

Peró tot seguit, filosofant sobre 'l gran trasbals de la política moderna, se m' ocorregué pensar en lo nostre pahís. Y se 'm presentá á la vista la horrible tragedia que estém desempenyant nosaltres, y la sancha se 'm glassá de fredat. La nostra gent tranquila veyent perdres sa part de mes florida joventut pera enterrarla á Cuba y á Filipinas, sense entussiasme pera empényerla á defensar ideals que en sa major part no comprén y sense enteresa pera deturar son pas devant de sacrificis que consideran tan dolorosos com inútils; los caps de colla de cada poble,

preocupantse ab tot y encara de la manera que farán la Festa Major; la gent de diner anant á estiuejar com de costúm, rumiant tot de passada quinas garantías y ventatjas exigirán al Govern pera 'ls nous empréstits que Espanya necessita; la nostra prempsa (diguemne *nostra*, encara que aixó 'ns honri poch) animant als soldats á embarcarse cap á Ultramar, pera embarcarse ella á son torn cap á Génova á fer ápats y xerínolas que directa ó indirectament paga 'l pobre pahís, á qui per torna escuran la butxaca de cinch en cinch céntims tot envenenantli lo criteri y 'ls sentiments; y per fi, los nostres flamants polítichs passejant arreu son garbo y son desvergonyiment, trempats com si tal cosa, xerrant frasses buydas per aquestos mons y fentli veure al pahís que no cal espantarse per avuy de la ruína que s'acosta perque encara tenim alguna cosa per empenyar. Y no parlém ja del Exércit, ab sos retruchs de generals que van y venen del teatro de la guerra, com si vinguessin d'un altre qualsevulga teatro, ni de la Marina que per sos prestigis guanyats en las últimas campanyas, está sent la riota de tot lo mon. Val mes *non raggiunar di'lor*, pera no entristir mes l'ánimo de nostra augusta soberana que tant deu haver patit aquest istiu en son Palau de Miramar, en aquella hermosa *Concha* de San Sebastián, á quals ayguas y á quals ayres molt devem los espanyols per havernos ben conservat la salut de la real familia en época de tan punyidors trastorns pera tota la nació.

Y ara pregunto jo, amich Capmany ¿si buscas un punt de contras entre la situació general de Fransa y Espanya, ¿quina lliadó 'n pots deduhir llógicament? Los francesos, excitats, frenétichs, cridant en mitj la vía pública, olvidantse de totas sas preocupacions y abandonant tots los convencionalismes de posicions y gerarquias pera glorificar algo que consideran lligat ab lo pervindre de sa Patria. Los espanyols estoícamment tranquilets á casa, pensant sols en la conveniencia de no descompondres ni deixar de ser hidalgos, mirant ab relativa indiferencia no ja 'l pervindre, sino 'l present y tot del Estat que 'ns aixopluga. Qualsevol diria que lo poble francés es lo quin sosté actualment dos guerras en un plegat sentintse eléctricament conmogut pera festejar al general ó diplomátich en qui confia l' éxit immediat de ellas ó arrastrar ignominiosament als causadors de las mateixas; y que Espanya es una nació de beatífich benestar ahont no cal amohinarshi per res, puig s'hi ferman los gossos ab llangonissas.

Oh, sí, bon amich, ab sinceritat dech dirho: no soch pas admirador ni molt menos de la vehina Fransa; ben al contrari, tinch la convicció de que ella ab lo privilegi de creació dels ideals de falsa llibertat y de parlamentarisme, avuy predominants, nos ha empestat lo pahís nostre importanthi sos fruyts naturals, l'excepticisme, lo divorci de classes y la centralisació. Però s'ha de reconeixer una virtut essencialíssima en lo poble francés y es lo patriotisme; nó un patriotisme qualsevol, pera anar passant, convencional, de caixó, sino un patriotisme viu, ardent.

susceptible, tan extremat que fins s' ha volgut motejar ab un nom especial, *chauvinisme*. ¡Benhaja 'l *chauvinisme*, que per sí sol ajuda á sostenir un poble, fentlo glatir unánimement al mateix unisson pera defensar á la Patria!

Contra 'l *chauvinisme* dels francesos, ridicul si vols tú devegadas, però sublim en las grans ocasions ¿sabs tú, amic Capmany, que tenim á Espanya? Donchs tenim lo *patrioterisme* ó sia 'l *patriotisme* de boquilla; aquell que caracteriza á nostres polítics, imposant sacrificis á tot lo pahlis sense acceptarne ells cap; aquell que es propi de *nuestra prensa más leída*, propagadora de tot moviment sensacional que fagi rajar las butxacas de sos llegidors; lo quin senten nostres poderosos, redimint á pes d' or sos fills pera que sols los pobres arrostrin las contingencias de las guerras nacionals; lo quin belluga á nostres banquers, proposant empréstits al Govern en los moments difícils, però ab garantias tals que pugan repartirse entre ells la Espanya tota cas d' arribar á la bancarrota; y fins lo del poble en general que sols sab ja engrescarse á ratos devant lo pas doble del Cádiz, ó sia lo millor himne en caracter pera representar lo *patrioterisme* aquí imperant, alegre per fora y buyt per dintre, com las corassas dels comparsas guerreros, ab ánima de cartró y camisa de paper dorat ben llampant.

Ben cert que me l' estimo més lo *chauvinisme francés* que 'l *patriotisme espanyol*. Y tant debó, Capmany, que 'ls quins esteu á la bretxa de la causa regionalista en nostra terra catalana sabessiu y poguessiu crearlo un *chauvinisme* catalá, exitable, radical, intemperant si vols, però sá en lo fondo y ab arrels en l' ánima: un *chauvinisme* que 'ns fes parlar y llegir nostra llengua ab verdader afany y convicció de que es la millor del mon; que 'ns fes estimar y defensar nostras lleys y conservar y restaurar nostres costums sobre totas las altrás y contra tothom; que 'ns empenyís á fomentar y protegir la riquesa y 'l progrés de nostra terra á despit de qualsevol mena d' obstacles que s' hi oposessin; y que 'ns estimulés á considerar com á propia sa dignitat tenintnos sempre decidits á vessar per ella y ab entussiasme tota la sanch de nostras venas.

Si aquest *chauvinisme* tinguessim, bon amic, en la ocasió present los catalans, ab la hermosa unitat de miras dels nostres vehins francesos y ab la enteresa que ells demostran, altra fora ja en aquestos moments la nostra actitud. O corejant al govern y á la premsa oficiosa, tindriam mitja Catalunya á Cuba y Filipinas, pobres y richs, tots los hábils pera la lluyta, á fi d' estroncar d' un cop la hemorragia de sanch y d' or que 'ns va deixant exánimes, ó bé, cas de compendrer la inutilitat de tal esforç y la impossibilitat de surtirne ayrosos, nos hauríam girat tots junts contra 'ls causants de tan grans desventuras y 'ls hi haguéram dit: «Hora es ja de que aixó s' acaba; arregieu lo conflicte diplomàticament dintre tal plasso, porque ó sinó Catalunya no treu un home mes de casa seua; si volem carn pera l' escorxador, altrás provincias hi han de mes abundant

pastura. Y en últim cas, anéuhi vosaltres á suleidarvos empenyguts pels remordiments de tots vostres errors y de totes vostras malifetas. Nosaltres ja som prou desdixats; al menys deixeu nos morir en pau á casa nostra, mal sia de fam.»

¿No ha fet una cosa per l' istil Italia devant la campanya d' Abisinia? Y á ningú se li ha ocorregut tatxarlos de rebeldia devant de la gravetat del conflicte que s' havia de franquejar.

Peró, qué he dit jo; si existís lo verdader patriotisme ó 'l *chauvinisme* de bona lley á Catalunya, no hi hauriam arribat pás á tals extr.ms, perquè ella per sí sola hauria escombrat ja de las altas esferas dels poders públichs á tants y tants corchs com hi rosegan tot lo present y 'l porvenir de la pobra Espanya. ¿No 't sembla aixís?

Teu affm. amich y company,

JAUME D' URGELL.

20 Octubre de 1896.

SECCIÓ POLÍTICA

Ya ho diu lo ditxo: «Qui no s' aconsola es porque no vol».

Després de las mil vicisituds perquè ha passat lo projecte del emprèstit, després del fracàs que sembla haver coronat l' obra conservadora, encara surt algun periòdic tocant aleluya com si haguessim conseguit una victòria.

¡Potser 's creu que es lo mateix que donar compte de las accions de guerra á Cuba que tot nos ho pintan del modo que millor 'ls hi sembla!

Veigis lo que diu *El Imparcial* un dels periòdichs que fou dels primers en arrendar lo patriotisme:

«L' emprèstit se considera fracassat, pero la nació 's trobará mestressa dels ferro-carrils ya que las prórrogas concedidas á las Companyas quedarán sense efecte desde 'l moment en que no responguin aquellás á sos compromisos. Hi haurá que pensar en un emprèstit interior *ad lo qual apendrán los juheus que pretentian fernos víctimas de sa codicia.*

¡Ah! y donchs que 's pensavan los juheus?

¿Que 's creyan que 'ns agafarian á la ratera com á nens de bolquers en las finanzas?

¡Pot ser sí que 's pensavan que exigintnos l' oro y 'l moro y dant allargos al asumpto cauriam al parany que 'ns preparavan!

¡Infelissos! Si aquí no captém per fam, que captém *per amoré al arte.*

Prou que ho diu «*El Imparcial*» á continuació de lo copiat.

«*El gobierno confía mucho en el patriotismo del país.*

Sino que per si acás procurava fer l' emprèstit fora casa.

Es alló del refrán: *Flate de la Virgen y no corras.*

Afortunadament lo patriotisme del pays es inacabable y aixís com una grau part dels quintos traspassen la frontera, los capitals dels egoístas, las fortunas dels poderosos, cómplices conscients de l' actual desgavell que 'ns amonassa, 's quedarán á casa per por de constiparse.

Y si algun s' arrisca, demanará mes garantias que 'ls *judios* del extranger.

¡Cosas del patriotisme!

De tots modos bo es que 'l govern visca confiat ab lo patriotisme del pays.

Desgraciadament aquest no pot dir lo mateix dels seus governants.

Lo príncep Albert de Flandes, hereu del trono de Bèlgica, ha anat un d' aquets darrers dias à Gante ab motiu d' assistir à la sessió solemne de la Academia flamanda. Se 'l va acullir ab gran afecte y va pronunciar un discurs en llengua flamanda. qual passatge principal es lo següent:

«Vosaltres tots, senyors, havèu col·laborat à honrar la llengua de nostra rassa flamanda; de la mateixa manera vosaltres contribuïrèu à la gloria de nosta benvolguda pàtria. Lo passat de nostra academia es una garantia pera 'l demà. Baix la seva alta protecció, baix la salvaguardia de nostras institucions que han proclamat la igualtat de las llenguas, sense privilegis ni opressions, las lletres neerlandesas no deixaràn de resplandir y de prosperar. Lo país flamand, que de tot temps ha donat à las ciencias, à las arts y à la literatura un estol numerós y gloriós d' homes eminents, aixecará sempre la bandera de la civilització y dels nobles treballs del esperit. Baix la vostra defensa 'l valor y la constancia no mancàren may. Los flamencs d' ara son dignes dels seus passats, que un poeta qual estàtua s' aixecará ben prompte à Flandes ha pintat ab aquestas paraulas immortals: *Ells volgueren lo que era just, y conqueriren lo que volgueren.*»

¡Quina diferencia entre Bèlgica y Espanya!

Alli 'ls prínceps, honran las llenguas totas de la Bèlgica, parlantlas tot hora, dirigintse al poble ab son propi y peculiar llenguatge, alentantlos encare à esser constants en sa defensa.

Aquí en cambi, qualsevol sucata-tinters, com en Lema, per exemple, li dona la gana de proscriurela del telèfono y no l' han tret del seu lloch à vergassadas.

¡Quina diferencia entre Bèlgica y Espanya!

¡Y quina diferencia també entre la riquesa de l' una y la misèria de l' altra!

Lo de Cuba està igual.

Lo de Filipinas pitjor.

L' emprèstit al extranger desfet com un bolado.

L' interior à 61, l' exterior à 72 y 'ls cambis à la vista à 23.

Res que tot marxa vent en popa.

S' han lluhit en tan poch temps en Cánovas y en Sagasta.

Estan deixant al pays com una vinya després d' una forta pedregada.

Sort pera 'ls dos ilustres que 'l pays s' ha tornat mitj masell, mitj miserable.

¡Que sino! ¡Deu de Deu! ¡quin fi se 'ls hi esperava!

En mitj de tanta foscor com nos volta y neguiteja sols un llum se veu brillar allà en lo cel de la política.

Esperit de justícia, d' honrades, de patriotisme, s' ha encarnat en lo govern, imponent son desitj à pesar dels trenca-colls que avuy per tot 'ns voltan.

Va concedirse un *títol de Castilla* als ilustres *mequetrefes conservadors* de Catalunya senyors Sedó y Planas y Casals.

Sublim pensament que ha d' aplaudirio tota Espanya.

Ells han contribuït à desnaturalisar lo mes sagrat de Catalunya; llengua, lleys, costums, classe obrera y classe mitja; ells han portat lo forasterisme aquí fins à un punt que fastigueja.

¡Que mes just y natural que sos amos de Madrid, amparo en los perills, protectors en la desgracia, premibin sa llealtat politiquera de la manera que 's mereix sa desllealtat de Patria.

Als mals catalans, hi van molt be los títols de Castilla.

Quan la guerra de successió, à Cervera per sos serveys à Felip V., li concediren la Universitat.

Als Planas y Sedó, per sos serveys als denarits Felips d' aquesta època be 'ls poden donar l' ambicionat títol de Castilla.

La part sana de Catalunya, aquesta part que sols viu del treball, estimant, lo de la terra, ja fa temps també que 'ls ha concedit un títol.

SANCH DEL POBLE

Poch hi falta pera fer un any, que publicavam un article ab lo mateix títol d'aquêt. Ab ell y ab las comunicacions oficials de la *Associació Popular Regionalista*, vam moure un rebombori, que malgrat al inhumà silenci de la *prensa de mayor circulación*, va fer veure à tot Catalunya que era víctima d'una injusticia que demanava remey y reparació. Gracias al aussili d'algunes diputacions, ajuntaments, associacions y periòdichs; y al may prou alabat esperit justicier del ministre de la Guerra, D. Marcel d'Azcárraga, vam obtenir lo remey ab la aprobació de la reforma de la ley de quintas.

La reparació no's va obtenir, per que la major part del poble, 's mantingué ensopit.

No obstant vam fer notar en son día que com la nova ley, no podía aplicarse fins à la quinta de 1897, malgrat à las reals ordres dictadas, aquest any tornariam à esser víctimas dels egoisme d'algunes regions que no parlan com nosaltres.

La prova de que aixó ha succehit vos la presentarem ben clara.

Segons lo Cens oficial de 1887, publicat per l'Institut Geogràfic y Estadístich, l'Estat espanyol tenia vivents aquell any, 203,466 noys à qui per sa edat corresponia entrar à la quinta l'any 1896. D'ells ne vivian 20,329 à Catalunya.

Enguany s'han cridat 90,525 minyons à las armas.

Plantejeu donchs la següent proporció.

203,466 minyons: 90,525 soldats :: 20,329 minyons: x soldats.

Resolgueu aquesta proporció y trobareu que si tot l'Estat espanyol ha de donar 90,525 soldats, à Catalunya li correspondria donarne 9,045.

Com se n'hi exigeixen 11,964, resulta que'n dona 2.919 més dels que li correspondria y proportionalment à sa població.

No es sols Catalunya, la que dona cupo exagerat: las Balears, Valencia, Nabarra, las Bascongadas, Madrid y la zona 54 que comprén los

trices de Becerria, Sarria, Monforte, Quiroga. Puebla de Trives, Valdeorros y Verin de Galicia, resultan també molt perjudicadas.

¿Qui son donchs los qui no donan lo número de minyons que correspondrian á la proporcionalitat de sa població?

Lo següent estat vos los farà coneixer:

PROVINCIAS	Minyons nascuts en 1877 vivents en 1887	Soldats que á proporció corres- pondrian	Soldats que dona enguany	Bona de menos soldats
<i>Toledo</i> (menos los districtes de Talavera de la Reina, Escalona y Torrijos) y 'l districte de Alcázar de S. Juan de <i>Ciudad Real</i>	3039	1352	1137	215
<i>Sevilla, Huelva, Córdoba</i> (menos lo districte de Baena) y 'ls districtes de Andújar, Carolina y Linares de <i>Jaén</i>	14683	6533	6185	348
<i>Jaén</i> (menos Andújar Carolina y Linares) y 'l districte de Baena de <i>Córdoba</i>	3993	1776	1124	652
<i>Almería</i>	4363	1942	959	983
<i>Granada, Málaga</i> y 'ls districtes de S. Roque y Algeciras de <i>Cádiz</i>	12886	5733	5240	493
<i>Murcia, Albacete</i> y 'ls districtes de Dolores y Or'hue'a d' <i>Alicant</i>	8988	3998	3473	525
<i>Santander</i>	2970	1321	1206	115
<i>Corunya</i>	7768	3456	2119	1337
<i>Lugo</i> (menos los districtes de Becerria, Sarria, Monforte y Quiroga).	4504	2003	1799	204
<i>Pontevedra</i> (menos La Cañiza).	5260	2388	1337	1051
<i>Asturias</i>	7557	3367	2485	882
<i>León</i>	4495	1999	1867	132
<i>Canarias</i>	4518	2003	1542	466

Fins aquí 'ls càlculs matemàtics que posem á la consideració del poble catalá, porque vegi cóm se'l tracta y lo molt que se l' *estima*.

Creyem que aquêt serà'l darrer any que aixó passarà, y además sabem, que tots los minyors sortejats enguany, están cridats al servey de las armas.

¿Qué's pot fer?

L'any passat vam demanar las modificació de la ley, y la tenim modificada.

Voliám demanar, si'l poble 'ns hagués ajudat ab més entussiasme, la la revisió dels espedients de determinadas provincias, servint tots los malament fallats pera la redempció d'altres tants minyors de las comarcas perjudicadas.

Avuy podriám també demanar la revisió dels espedients y de segur

que'ns seria concedida, perque las ordres governamentals aixis ho disposan; però com aixó no portaria cap benefici á Catalunya, es una campanya inútil y potser perjudicial, sempre que no se'ns concedís lo dret de redimir ab lo descobriment d'un espedient fallat en fals, á un fill de las regions perjudicadas. Com aquesta segona part no'ns la concedirian, creyem donchs inconvenient tot quan pugui ferse, pera contrarrestar la injusticia que sufrim.

No queda altre remey, que esperar y sofrir las conseqüencias.

Lo poble es manso, donchs de sa mateixa pell se fan las tiretas pera aclapararlo.

Nosaltres posantnos al devant dels que més alardejan d'amor al poble, cumplim fentli conèixer detalls exactes sobre aquet cas.

Eil es qui se n'ha de valdre, sinó per altre cosa, pera aburrir als prestigiat polítics de tots colors, que l'afalagan quan lo necessitan, y no son bons pera preocuparse de sa sort, ni quan se tracta de sa sanch y de la seva dignitat.

De «Lo Regionalista.»

L I T E R A T U R A

Las coronas de semprevivas

Á MON AMICH EN CÈSSAR SERRA

La pilota de la Laya, al reparar de resquiltentas en *alló*... en aquell munt de pellingos que foren un temps sos propis, botá fins á son gran màxim.

—No plori dona, no 's deserperi!... Tots hi hem de tornar aixis!... —aventurá l' home de la masseta.—El mon no es mes qu' una sinia... Quan uns pujan altres baixan... Quan uns s' omplenan altres s' aixugan... El mateix que 'ls catúfols!.. El mateix que 'ls catúfols!... ¿Veu? —reprengué, sostenint el cap d' un dels menuts ab las puntas de sos dits y llensant fum per boca y nassos,—á copia de tocarne y á copia de fermi ja hi he perdut tot escrúpol. Miris: quan era petit, sols al dirme que 'm ferian escombriaire ja hi feya una rebequeria... Uix! Escombriayre!... Arreplegarho tot, tot, no cal que dir... Tots els deixos de tothom, de tot el mon y de tota mena... Anant sempre brut... sempre empastifat ab las ronyerías, ab los rebutjs dels altres... Y, ja ho veu! Avuy, comparant la gent del meu ofici ab la del que avans tant aburria, fins los escombriayres me semblan nobles!... Pobres de nosaltres que no 'ns acomodessim á tot!... No podriam pas viure!... Pel demés, quan no 'ns queda altre remey, qué vol ferhi?...

S' ho escoltá la Laya, s' aná reposant, entrá un xich en reflexió, la curiositat reprengué son imperi, y son cor, aquella pilota de goma que botia tant y tan alt, aná descendint tom á tom fins á restar en absolut sossego.

Contemplà á sos difunts, •neuriósida, sentint y tot la fruició del carinyo, y ella... ella que tant los havia volgut, que tant los havia estimat, que 'ls endevinava adhuc sens véurels, apenas los regoneixia!... El cos del segon marit era 'l més conservat, 'l més sencer, com si tendís á momificarse... «Com era un sant!...»—ella es deya, mirant de reull al cel, en cercament de son esprit, que residiria allí... darrera 'ls núvols... á la mateixa gloria!...

En quant al del primer espós, no 'n quedava sino la ossera, sostinguda en son tronch encare, mes neta, pelada ja com una rossa!...

Els restos de sos fills, d' aquells bossins de son cor, pobrets!... havian minvat tant, que gayre be, se 'ls podia endur á la butxaca!...

L' home del barret gris anava fent sa feyna, indiferent, sens infondarshi... tot apurant la punta del cigarro.

Aconduí 'ls ossets dels menuts en un reconet de la caixa del primer marit, esgabellá 'ls baguls ab un cop de peu, apilant las estellas en un grahó de la escala, ab ayre d' endúrseles; escampá 'l tou de brossa hont reposava 'l cos del segon marit, adobantli la jeya y aixugantli 'ls *llabis* ab un munyoquet d' encenalls, ja convertits en farda, que manejava ab cert tiento, com si s' hi fes ab una bronja de cisne, y aixugantse 'ls regalims de suor que li resseguian 'l rostre y fent dringar après las eynas entre mans, esperá la vénia de la *senyora*.

Mes la *senyora* no tenia mes ulls que pera observar, pera contemplar-se al segon marit, quina presencia, evocadora de grats recorts, la comovia fins á l' ànima. Era allí, 'l tenia allí, al devant, á sos peus... y no 's bellugava gota!... gota!...

Y pensar que avans, ab un sol gesto, ab el més senzill de sos moviments, ab una sola de sas miradas, de sas miradas espurnejants, com encesas per l' amor més pur, ay!... tal com l' imán á la agulla 'l seduhia, l' electrísava, l' atreya...

Obcecada per aquets esments fins del home del barret gris agafá gelosia... Gelosia de que s' hi acostés... de que 'l toqués... de qué li refés el llit... de qué...

Al refregarli 'l rostre ab la bronjeta dels encenalls, estimant aquella acció del home com una manyagueria, com una carícia, adhuc se li revoltá el cor, exaltánseli ab sa passió de dona!...

Ferida en son amor propi, recorregué á la coqueteria pera disputar al del barret gris la possessió del difunt, del qui fou tot seu, tot d' ella; y estarrufantse 'l vestit, aquell vestit de núvia que tant be li esqueva, y arreglantse la mantellina de blonda vorejada de ridícols, que tant be se li assentava, jugá 'l resort de sos ulls, posá en moviment son cos, acudí al secret de sos llabis y á la seducció de sos ayres, y s' amani pera la escomesa.

Avansá un pas... S' ajupí... S' aclofá més... pera besarlo... pera festejarlo...

De sobte, emportada per son desvari, se li aparentà que 's movia... que ja recobrava 'ls sentits... que resucitava... clamantla, anomenantla com en aquells bons temps, ab escayents ditzos... y s' hi apropà més de mica en mica.

Vaya si 's movia... Oberts del tot sos ulls... Trémols los llabís... Aixamplats sos brassos...

El cruiximent d' unas fustas li feren desviar la vista vers la calavera del primer marit, com pudorosa de que la espiesin, y... una mena de por, una mena d' esgarrifoa por la va corpendre... També aquest se bellugava, fixas en ella las buydas concas de sos ulls, enlayre 'ls ossosos brassos en ademán suplicatiu, com engetosit per sa postergació; badada á tot badar sa desdentegada boca, ab trassas de reconvenir-la...

Y la por li anava creixent... creixent... trewantli la voluntat, com si la subjectessen ab cordas. Hi suava!... Hi suava!... En mitj de son somni, dominada per la excitació de sos nervis, no tenia estona de repós. Se rebregaba pel llit, deficiosa, en cercament d' una bona jeya, que may acabava d' ensopegar, que may finia de pláureli. El costat de son llit, la espona que li pertanyia, 's veyá mitj desfet, desarrebossat el cobertor pels revolcaments de son cos, que la febre se 'n enduya: descotxat el llensol fins á posar en descobert sas formas; á través el coixí, demostrant ab aquell deixament el ferm imperi de son desvari.

JOAN PONS Y MASSAVEU.

(Continuad)

Un telégrama del *Brusi* d' ahir tarde, parlant de la gran impressió que han causat las derreras noticias de Filipinas, diu que se suposa que 'l govern adoptará midas enérgicas y afegeix que 'l general Azcárraga no ha facilitat encare á la premsa 'l text complert del derrer telégrama de Manila.

Val més aixís, porque si 'l text complert del telégrama tenia d' alarmar més á la gent, sempre hi será á temps lo govern. Quan nn país desa 'l cervell al armari pera no amohinar-se per res, se l' ha de tractar de benaventurat, deixant que 'ls amohinos y 'l daltabaix li vinguin tots al mateix dia.

Quan gayre be ningú parlava de Filipinas nos n' ocuparem repetidas vegadas nosaltres, fent veure lo just cástich que se li esperava al país, lo dia pròxim en que 'ls indígenas s' aixecarian aprofitant la guerra cubana, porque la propaganda separatista se venia fent desde mols anys y ab molta trassa enaquellas terras. Un poble que viu á la babalá, que res fa pera que 'ls governs acabin ab sa costum de considerar la administració colonial com una Convalecencia hont s' hi refan fortunes esgalabrades, y que ab actes ostensibles sembla encare atiar als ministres á que segueixen per tant desmoralisadora pendent, se mereix tot lo que li passa. No

cal que parlém més clar tractanse de Barcelona. Molt infelís serà 'l que no 'ns entengui.

De qué servir 'l crit d' alerta? De que 'ns sumessin entre 'l uúmero dels que volen perdre á la nació aquells mateixos que prenen las guerras y las emociones á ellas consegüents com l' esqué pera anar omplint lo mitjot, y que, com no tenen arrels sér'os al país, tant los hi fa que 'l carro vagi pel pedregal com que segueixi un camí afressat.

Després vingué la pedregada; pero com nos hem avesat á no anar á moldre 'l blat y á no passar la farina ni fer servir pera res la pastera, y 'ls diaris que entenen que 'l patriotisme es anar enganyant á la gent ab falaguerías los deyan que lo de Filipinas no era res y que ab quatre plantofadas ho acabaria en Blanco, aqueix mateix Blanco al qui ara tenen també ràbia perque no 'ls serveix cada dematí ab la xiera de xocolate una victoria á lo Napoleon; com los que 'ls advertían del perill eran los catalanistas y 'ls catalanistas ja se sab que som uns aixalabrats y uns mals patriotas, per aixó no 'n feren altre estat y continuaren moltes cases treballant géneros que ara no saben com donárl'hi sortida, amenant á certas industrias purament d' exportació una veritable crisis.

Ara hi comensan á veure clar perque la realitat y 'ls telégramas d' anulacions de compra poden més que las novelas que 'ls teixexen los patriotas de cinch cèntims. Y més d' un y més de dos industrials se donarán á las áligas per haver sigut tant taujans, no volent deduhir las naturals consecuencias de fets que estavan á la vista de tothom.

Pero de qué 'ls hi te de venir á certa gent lo pensar en l' endemà si ni en los negocis industrials ni en los de Bolsa ja casi ningú obra per iniciativa propia? Qué fá aquell que es més que tú? Samarretas y mitjons? Donchs femne, que si ell ne ven, posantme una mica sota preu y espatllant lo negoci, molt serà que no logri donar sotida al género. Qué fán á cal Arnús ó ca 'n Fabra? Compran Norts? Venen Frausas? Donchs compra d'aquells y ven d'aquestas, que quan ells ho fan ells sabrán per qué.

La iniciativa industrial y la comercial va desapareixent de dia en dia, com si 'ns haguessim proposat glorificar á en Darwin que diu que venim dels micos. Copiant y treballant nit y dia, aprofitant la derrera engruna, y seguint lo rastre dels que pensan ab lo cap, hem omplert Catalunya de fabricas, que aixís que 'ls negocis s' espatllan una mica son verdaders feudos d' uns quants comissionistas que han plantat la bandera á Barcelona perque saben que sempre hi ha un penjat que necessita realisar de cualsevol manera pera fer cara als setmanals y á las lletras que li venen del extráger. Ja la tenim rica materialment la nostra Catalunya estimada, pero moralment ha baixat tant de nivell que ni esma li veyém pera aixecarse de la crisis que la amenassa. Quants fabricants han previst lo que are passa? Quants nos han ajudat á desviar la tempesta congriada per la immoralitat, per l' orgull castellá, per los hereus-escampa de la política unitarista?

Desgraciadament molt pocs. Ocupats en sostenir miserables compen-
tencias, á que en ciertas ocasions hi han pagat també l' escot algunas
grans fortunes, combatuts per los organitzadors de vagabonds ab los que no s'
han avergonyit molts de tractar pera poder seguir treballant mentres
que altres se desesperaven veientse atacats de totas maneras sense tro-
bar amparo en las autoritats superiors, han anat guanyant en diners lo
que han perdut en caracter, han enriquit Catalunya pero la han posada
als peus de tots los governs, que no han treballat may pera sostenirla en
sa empresa industrial que podia haver enriquit á la Espanya tota. Han
fet com los *pulperos* catalans de Cuba, que á cópia de treballar y de fer
vida trista han pogut tornar al poblet d' ahont eixiren ab una soga d' or
pel rellotje y uns quants mils drets per la vellesa, no sense haver dei-
xat allí baix un recort ben poch simpátich entre las negradas. *Dios mio,
quien fuera blanco— aunque fuera catalan!*

No es aixís com la industria catalana podia fonamentar sólidament
son demá. Podia, aprofitantse de sa riquesa material, dictar lleys als go-
bernats, com los n' hi han dictat darrerament los carrilayres y com los n'
hi dictan ara 'ls banquers de París pera fiarli 'ls mil millions de pessetas
de que va tant assedegat. Si 'ls industrials catalans no s'haguessen
arraullit tan facilment á las exigencias dels ministres, no s' trobarian ara
en una situació tan crítica, que depén unicament de la sort d' un general
imposat per tres ó quatre directors de periódich.

Pero no 'n parlem del cólera, que parlantne diu que s' agafa. Con-
nuem combregant ab rodas de molí y esperant que Santa Rita fassi algu
dels seus miracles. No 'ns diuen los diaris patriotas que aixó no es res
y que de Cuba y de Filipinas y dels riffsens no 'n tenim per un pa y be-
re? Donchs avant y fora, y llevemnos á las cinch y que las continuas va-
gin. La hora de pensar no es arribada encare. Ja 'l farém treballar lo
cervell quan serém pobres.

Si es veritat que la gana desperta molt las potencias qui sab si á las
nostras vellesas nos espavilarém!

De «La Renaixensa.»

NOVAS

Aquesta nit á las 9 en lo saló d' actes del *Centre Catalá*, tindrà lloch
la solemne sessió inaugural de curs, en la que hi pendrán part lo celebrat
mestre compositor don Eusebi Bosch y demés professors que s' detallan en
lo següent programa:

1. *Serenata* per piano y armonium, senyors Quer y Oller, Gounod.—
2. *Discurs* de Presidencia de don A. de P. Capmany.—3. *Cansons Catala-
nas* per la Sra. Werthe, acompanyada al piano per lo Sr. Millet.—4. *Poe-
sia* per don Joan Brossa.—5. *Prière des Bardes*. Trio per los Srs. Jofre
(violí), Bosch (piano) y Quer (armonium), Godefroid.—6. *Poesia* de don

Domingo Saló.—7. *Ayres Russos* per los Srs. Jofre (violí) y Bosch (piano), Weniauski.—8. *Poesia* de don Angel Guimerá.—9. *Cansons catalanas* per la Sra. Werlhe, acompanyada al piano per lo senyor Millet.—10. *Poesia* de don Joseph Got y Anguera.—11. *Marche religieuse* de l' ópera Lohengrin. Trio per los Srs. Jofre (violí), Bosch (piano) y Masllovet (armonium), Wagner.—12. *Poesia* de don Francisco de P. Bedós.—13. *Marche Nuptiale* per los Srs. Bosch (piano) y Masllovet (armonium), Mendelssohn.—14. Discurs de gracias per don Francesch Barata.

—Com tots los anys en la diada d' avuy, los vehins del extrem baix de la Rambla anirán en corporació á visitar la Verge de la Salut per haberlos lliurats del cólera en 1854.

—El dia primer del próxim Novembre comensará á publicarse en Barcelona la *Revista de Catalunya*, que veurá la llum pública cada mes, redactat en nostra parla y formant un quadern de 80 páginas.

Li desitjém molts anys de vida.

—Segons diu *El Siglo Futuro*, molt aviat s' otorgarant títuls de Castilla als senadors catalans senyors Planas y Casals y don Antoni Sedó.

¡Si no hi ha com ser de l' olla per veurers condecorat!

—En la platea del teatro Euterpe tindrán lloch avuy dos extraordinaris balls de tarde y vetlla, corrent lo programa del de la tarde á cárrech de la orquesta *Muixins* y lo de vetlla á la orquesta *Chapi* aumentada fins á 16 professors. Aquest ball ha sigut organísat per lo vehinat del extrem de la Rambla en celebració de la festa anyal de la Salut.

—Aquesta tarde s' ha disposat celebrar en lo teatre de la Associació de Catòlics una escullida funció, posantse en escena lo drama en tres actes, *Miserias humanas* y el drama en un acte ¡*Catalunya!*. Ab aquesta funció 's despedirá del públich l' aplaudit aficionat don Joseph Pubill, per haberli tocat servir en las filas del exercit.

—Nostre bon amich don Pere Altura, ha tingut la desgracia de veurer morir á sa filla Elissa, hermosa nena de 4 anys.

Acompanyém á nostre apreciat amich y demés familia en son trist condol per tan sensible pérdua.

—Com anunciarem oportunament dimecres passat, tingerem la satisfacció de saludar á nostre distingit amich don Francisco de P. Juanico qui ab motiu de son viatge de llanetas compartí ab nosaltres una agradable estada.

Nostre apreciat amich nos demostrá com sempre una verdadera estimació á la terra que l' ha vist neixer ja qu' entre catalans es ahont encara 's trova la verdadera germanó.

Felicitém á nostre amich desitjantli un felís viatge y bona sort en la venta de sas manufacturas.

—En lo teatro del Camps de Recreo tindrà lloch avuy á la nit una funció de sarsuela catalana posantse en escena *De San Pol al Polo Nort*.

—Lo diumenge passat tinguerem lo gust de assistir á la segona representació del drama *Noble venjansa*, degut á la inspiració del ilustrat y modest soci de la Associació de Catòlics don Esteve Serra y Ustrell.

No cal dir que l'obra nos agrada moltíssim, encare que de argument senzill, pero molt ben versificada. Lo titol de la mateixa, respectant sempre la autorisada opinió del autor y del públich, lo creyém digne de modificació, ja que, en nostre humil concepte, mes que *Moble venjansa*, podria titularse altre cosa, com per exemple *Noble reparació* ó *Reparació noble*, etc., etc.

En lo desempenyo de dit preciós drama demostraren condicions de bons actors tots quants aficionats hi prèngueren part.

Rebin ab tal plausible motiu nostra coral enhorabona l' autor y actors de dita recomenable obra dramática.

—Lo día 12, se reuní la Comissió executiva del monument á Frederich Soler, acordant dirigirse á tots los Ajuntaments de Catalunya, á fi de que contribuesquen á la suscripció pera axecar l' esmentat monument. Ressolgué també la mateixa, demanar á la Comissió de Foment del municipi que designi 'l lloch ahon s' haurá d' emplantar lo monument y encarregá als Srs. Pellicer y Almirall pera que presentin un croquis del mateix, procurant que sia senzill, y en cas d' existir estatua que estiga assentada.

—L' últim número de *La veu del Montserrat*, publica traduit de *La Voce Cattolica* de Trento, lo discurs íntegre pronunciat en lo Congrés anti-masónich d' aquella vila per lo canonge vigatà D. Jaume Collell, quins discurs recomaném á nostres llegidors. També dit important setmanari català ha comensat la publicació d' una sèrie d' interessants articles sobre *Las Monedas episcopals vigatanas*, deguts á la pluma del ilustrat prèbere don Joseph Gudiol y Cunill.

—Com de costúm, l' *Orfeó Català* lo día 1.º del vinent Novembre, y en son local del Carrer de Dufort, n.º 1, 1.º, obrirá las classes d' ensenyansa musical gratuita de senyoretas, nens y hòmens, pera entrar en las respectivas seccions de la esmentada societat musical.

—Hem rebut l' *Euskalduna*, nou periòdich fuerista que 's publica á Bilbao y ab lo quin dexém ab gust establert lo cambi. De son darrer número traduhim lo següent:

«*La Catedra d' Euskara*.—Barreja de tristesa y alegría 'ns ha produhit veure lo desentonat conjunt que forman los characters diferents de las prop de sent personas que assistexen á la classe de vasch.

Tristesa, porque aquellas personas d' edat ja madura y que ab dalé y entussiasme assistexen á classe, no haurien hagut d' assistirhi si 'ls

vents qu' han bufat pera la rassa euskara haguessin sigut uns altres: alegria, perque assistexen ab fé en lo que 'ns ha de salvar y perque 'ls noys qu' avuy van á la classe han d' esser los homes de demá.

Si descartém lo passat, com á passat, diu certament molt en favor de la *vizcatnia* y en favor de la reacció que sembla s' está observant per tot lo que 's refereix á cosas del país. Y diu tant més quan las personas qu' assistexen tenen lo dia ocupat en sos quefers ordinaris.

No fa falta més, sino que acabin la seva tasca ab la afició ab que la han comensada, y, fins qu' una vegada acabada, treballin ab major dalé, si 's pot fer, en favor de lo que á tots nos interessa, desterrant tot barbarisme en lo llenguatge y en las costums »

—La Conferencia de senyoras de Sant Vicens de Paul comensará avuy diumenge dia 25 en la Iglesia Parroquial de Sant Feliu los Exercicis Espirituals baix la direcció del R. P. Soler de la Companyia de Jesús. Lo primer acte ó introducció, 's tindrà avuy á la tarde, seguirán los demás dias á las deu y mitja després de la Conventual, y á las quatre de la tarde en la forma acostumada, acabantse 'l dia de Tots los Sants ab la Comunió general.

La Conferencia ho recorda á sas associadas, é invita á totas las senyoras d' aquesta ciutat á pendrer part en tan santa obra.

—Ha mort en lo benéfich Alberch que las Germanetas dels Pobres tenen establert en lo Torrent de l' Olla, de Gracia, un dels pòchs voluntaris catalans supervinents de la guerra d' Africa. S' anomenava 'l difunt Anton Mas, y tenia 72 anys, havent fet la campanya en calitat de cabo.

—En una reunió pública convocada per lo «Centre democràtic» de Limoges, pronunciá 'l passat diumenge un discurs polítich del que parla tota la premsa, En René Goblet, ex-President del Concill de Ministres y actual President del grupo dels diputats radicals-socialistas en la Cambra.

En aquest discurs, programa compendiat del partit qui aspira á desbancar y reemplaçar en lo poder al oportunisme, s' hi conté la següent declaració:

«Volém una àmplia descentralisació qui, tot respectant las atribucions necessarias del Estat, permeti á las colectivitats locals, als departaments y als municipis regir els llurs assumptos propis. Volen la descentralisació 'ls nostres adversaris (els oportunistas) quan proposen senzillament transferir als prefectes, es á dir, á uns funcionaris, certas atribucions avuy en mans del poder central? No 's tracta pas no més de suprimir ó de reduhir formalitats burocráticas, sinó de revivar la vida pública en Fransa deslliurant als ciutadans y á las corporacions de llur elecció d' una tutela inutil y opressiva sempre y quant no es afectat l' interes superior del Estat.»